

Wyrok z dnia 5 października 2006 r.

I UK 99/06

1. Wykładnia art. 17 umowy o ubezpieczeniu społecznym między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii, podpisanej w Warszawie z dnia 16 stycznia 1958 r. (Dz.U. z 1959 r. Nr 19, poz. 114), powinna uwzględniać konsekwencje rozpadu Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii. Oceniając, jakie dokumenty mogą aktualnie poświadczać okresy ubezpieczenia społecznego, przebyte na terytorium byłej Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii, należy uwzględnić, że państwa powstałe w wyniku jej rozpadu mogą być jej sukcesorami w odniesieniu do umów międzynarodowych, archiwów, majątku itp. Dotyczy to również Kosowa, znajdującego się pod tymczasową administracją Organizacji Narodów Zjednoczonych, na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa nr 1244 z dnia 10 czerwca 1999 r.

2. Polski organ rentowy nie jest uprawniony do samodzielnej kwalifikacji okresów zatrudnienia ubezpieczonego w byłej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Jugosławii, jako okresów ubezpieczenia w rozumieniu art. 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) oraz art. 9 ust. 1 i art. 4 ust. 1 umowy o ubezpieczeniu społecznym między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii, podpisanej w Warszawie dnia 16 stycznia 1958 r.

Przewodniczący SSN Katarzyna Gonera, Sędziowie SN: Zbigniew Hajn (sprawozdawca), Zbigniew Myszkowski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 5 października 2006 r. sprawy z odwołania Ramiza Z. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o emeryturę, na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 lipca 2005 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 25 stycznia 2005 r. [...], zmieniającego decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w W. z 22 października 2003 r., odmawiającą Ramizowi R. prawa do emerytury, i przyznającego ubezpieczonemu emeryturę od 11 lutego 2000 r.

Powołaną wyżej decyzję z 22 października 2003 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w W. (powoływany dalej jako: „organ rentowy”) uzasadnił tym, że ubezpieczony udowodnił jedynie część okresów pracy w byłej Jugosławii (potwierdzonych przez instytucję Serbii i Czarnogóry), natomiast nie udowodnił innych okresów pracy w tym państwie, w związku z czym jego łączny udowodniony okres ubezpieczenia wynosi jedynie 17 lat, 7 miesięcy i 12 dni.

Sąd Okręgowy, odmiennie niż organ rentowy, uznał, że ubezpieczony spełnia wskazany w art. 28 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm., powoływanej dalej jako: „ustawa o emeryturach i rentach) warunek posiadania co najmniej 20 lat ubezpieczenia, ponieważ wykazał stosownymi dokumentami okresy ubezpieczenia na terenie byłej Jugosławii. Do takiego wniosku Sąd pierwszej instancji doszedł w oparciu o dokumenty wskazane przez ubezpieczonego we wniosku o przyznanie emerytury, wykazujące okresy zatrudnienia w byłej Jugosławii, tj: (-) oryginał książeczki ubezpieczeniowej, w której potwierdzono zatrudnienie od 25 listopada 1951 r. do 25 lipca 1953 r., od 1 kwietnia 1956 r. do 31 sierpnia 1957 r. i od 25 września 1962 r. do 31 sierpnia 1963 r., dodając, że okres pracy od 25 listopada 1951 r. do 25 lipca 1953 r. został dodatkowo potwierdzony przez Organizację do Spraw Wychowania i Nauczania Podstawowego „K.S” OOZ Centralną Szkołę Socjalną „B.K.” w Skopje; (-) oryginał zaświadczenia o odbyciu służby wojskowej w okresie od 20 sierpnia 1953 r. do 22 lipca 1955 r.; (-) dyplom ukończenia Akademii Pedagogicznej w Skopje oraz potwierdzenie przez tymczasową administrację Kosowa sprawowaną z ramienia ONZ (KFOR) okresów zatrudnienia od 1 września 1970 r.

do 31 sierpnia 1972 r. i od 9 października 1973 r. do 30 sierpnia 1976 r. Oceniając te dokumenty Sąd Okręgowy zważył, że w myśl art. 5 i 8 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się, oprócz okresów składkowych i nieskładkowych, również okresy ubezpieczenia za granicą, jeżeli tak stanowią umowy międzynarodowe, co oznacza, iż w rozpoznawanej sprawie ma zastosowanie umowa o ubezpieczeniu społecznym między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii, podpisana w Warszawie dnia 16 stycznia 1958 r. (Dz.U. z 1959 r. Nr 19, poz. 114, powoływana dalej jako: „umowa” lub „umowa z 1958 r.”). Zgodnie z art. 4 tej umowy, przy ustalaniu prawa do świadczeń będą uwzględniane okresy zatrudnienia (ubezpieczenia) i okresy z nimi zrównane przebyte na obszarze obydwu umawiających się stron, przy czym organ ubezpieczenia rentowego każdej umawiającej się strony ustala według własnych przepisów prawnych i z uwzględnieniem postanowień art. 4, czy dana osoba spełnia warunki do uzyskania prawa do świadczeń (art. 9). Jeżeli warunki do świadczeń są spełnione według przepisów prawnych obu stron, organ ubezpieczenia rentowego każdej z nich ustala według własnych przepisów wysokość renty wraz ze wszystkimi dodatkami i podwyżkami tak, jakby łączny okres zatrudnienia (ubezpieczenia) na obszarze obu stron został przebyty całkowicie według prawnych przepisów tego organu, przy czym wypłacana jest przez każdą stronę część świadczenia odpowiadająca stosunkowi okresu zatrudnienia (ubezpieczenia) przebytego na obszarze danej strony do łącznego okresu zatrudnienia (ubezpieczenia) przebytego na obszarze obu stron. Jeżeli natomiast osoba uprawniona spełnia warunki do świadczeń według przepisów prawnych tylko jednej strony, organ ubezpieczenia rentowego tej strony przyznaje część świadczeń ustalonych jak wyżej (art. 10). Ponadto w myśl art. 17 ust. 1 umowy, dokumentacja, nie wyłączając wyników badań lekarskich, wydana przez właściwe organy jednej strony, jest ważna przy wykonywaniu umowy dla organów drugiej strony, a centralne organy umawiających się stron mogą ustalić, w jaki sposób dokumentacja przewidziana w przepisach prawnych jednej strony może być zastąpiona zaświadczeniem właściwego organu drugiej strony. Zdaniem Sądu Okręgowego, z unormowań tych wynika jednoznacznie że przedstawione przez ubezpieczonego dokumenty stanowią dostateczną podstawę do uznania wskazanych w nich okresów ubezpieczenia, co dotyczy w szczególności okresów zatrudnienia wykazanych książeczką ubezpieczeniową oraz potwierdzeń dokonanych przez tymczasową administrację w Kosowie sprawowaną z ramienia

ONZ. Nie ma więc podstaw do żądania od wnioskodawcy dodatkowych poświadczeń przez inne instytucje okresów ubezpieczenia, a organ rentowy winien samodzielnie na podstawie przepisów prawa polskiego ocenić, czy wnioskodawca spełnia warunek posiadania wymaganego stażu pracy. Ubezpieczony wykazał sporne okresy zatrudnienia w formie przewidzianej przez art. 17 umowy z 1958 r., a zatem spełnia warunek posiadania stażu pracy w wymiarze przewidzianym w art. 28 ustawy o emeryturach i rentach.

Rozpoznając wniesioną przez organ rentowy apelację od powyższego wyroku, Sąd Apelacyjny stwierdził, że Ramiz Z. (urodzony 7 lipca 1933 r.) bezspornie legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym na terenie Polski w łącznym wymiarze 15 lat 3 miesięcy i 24 dni oraz okresem ubezpieczenia przebytym na terenie byłej Jugosławii i potwierdzonym przez tamtejszą instytucję ubezpieczeniową w wymiarze 2 lat 3 miesięcy i 16 dni. Sąd stwierdził, że ponieważ w myśl art. 28 ustawy o emeryturach i rentach, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 pkt 2, przysługuje emerytura, jeżeli osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 65 lat i mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat, to istota rozpoznawanego sporu sprowadza się do tego, czy ubezpieczony legitymuje się wymaganym stażem ubezpieczeniowym. W tym zakresie Sąd Apelacyjny w całości podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że ubezpieczony spełnia warunek dotyczący okresu ubezpieczenia, bowiem wykazał stosownymi dokumentami okresy ubezpieczenia na terenie byłej Jugosławii oraz że organ rentowy powinien uwzględnić okresy ubezpieczenia wnioskodawcy w Jugosławii, „bez potrzeby ich potwierdzenia przez właściwą instytucję ubezpieczeniową”. Sąd podzielił również w całości wywody prawne Sądu Okręgowego dodając, że skoro organ ubezpieczenia rentowego każdej strony ustala według własnych przepisów prawnych, z uwzględnieniem art. 4 umowy z 1958 r., czy osoba spełnia warunki do uzyskania prawa do świadczeń (art. 9 umowy), a dokumentacja wydana przez właściwe organy jednej strony jest ważna przy wykonywaniu umowy dla organów drugiej strony (art. 17 umowy), to nie ulega wątpliwości, że organ rentowy winien uwzględnić wykazane przez odwołującego się w sposób niewątpliwy okresy ubezpieczenia na terenie byłej Jugosławii. Wadliwe jest także stanowisko organu rentowego, że z art. 17 ust. 1, stanowiącego, iż dokumentacja wydana przez organy ubezpieczeniowe jednej strony jest ważna przy wykonywaniu umowy dla organów drugiej strony, wynika, że chodzi wyłącznie o dokumenta-

cję wydaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych i właściwą jugosłowiańską instytucję ubezpieczeniową (art. 16 umowy z 1958 r. i art. 10 porozumienia z dnia 12 listopada 1961 r. w sprawie wykonania Umowy o ubezpieczeniu społecznym między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii, Dz.Urz. Komitetu Pracy i Płac z 1962 r., nr 1, poz. 1, powoływanego dalej jako: „porozumienie z 1961 r.”). Interpretacja ta stoi w sprzeczności z literalnym brzmieniem art. 17 umowy z 1958 r., który stanowi, że dokumentacja, nie wyłączając wyników badań lekarskich, wydana przez właściwe organy jednej strony, jest ważna przy wykonywaniu umowy dla organów drugiej strony. Przepis powyższy nie dotyczy więc wyłącznie dokumentacji wydanej przez organy ubezpieczeniowe, ale wszelkiej dokumentacji wydanej przez właściwe organy jednej strony. Artykuł 17 umowy z 1958 r. nie nawiązuje do art. 16, który stanowi, że właściwe organy stron będą przy wykonywaniu umowy porozumiewać się bezpośrednio, a takimi organami w myśl art. 10 porozumienia z 1961 r. są instytucje ubezpieczeniowe. Gdyby tak było, to niewątpliwie art. 10 porozumienia z 1961 r. odnosiłby się również do art. 17 umowy, a sytuacja taka nie ma miejsca, gdyż odnosi się on wyłącznie do jej art. 16. W konkluzji Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo uwzględnił, na podstawie dokumentów wydanych przez właściwe organy byłej Jugosławii oraz administrację tymczasową w Kosowie, okresy zatrudnienia ubezpieczonego w byłej Jugosławii, a tym samym, wobec spełnienia przesłanek z art. 28 ustawy o emeryturach i rentach, przyznał mu prawo do spornego świadczenia.

W skardze kasacyjnej organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. W zakresie podstawy naruszenia prawa materialnego skarżący zarzucił błędną wykładnię art. 28 w związku z art. 8 ustawy o emeryturach i rentach oraz niewłaściwe zastosowanie art. 4, 9, 16 i 17 umowy z 1958 r. i art. 10 porozumienia z 1961 r., polegające na przyjęciu przez Sądy pierwszej i drugiej instancji stanowiska, że wskazane przepisy zezwalają na badanie i ustalanie przez polski organ rentowy jugosłowiańskich okresów ubezpieczenia-zatrudnienia w oparciu o wszelką dokumentację, a nie dokumentację wydaną wyłącznie przez tamtejszy organ ubezpieczeniowy, w celu ustalenia prawa do polskiej częściowej emerytury. Ponadto organ rentowy zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 461 § 2² i art. 328 § 2 k.p.c., przez naruszenie przepisów o właściwości rzeczowej i miejscowej oraz przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów, a także nieustosunkowanie się do całości materiału dowodowego.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że zgodnie z art. 4 i 9 w związku z art. 16 i 17 umowy z 1958 r., właściwy organ ubezpieczenia rentowego każdej strony ustala według własnych przepisów prawnych, jakie okresy ubezpieczenia-zatrudnienia przebyte na własnym terenie podlegają zaliczeniu „na prawo” do świadczeń konwencyjnych. W związku z tym, w przypadku okresów ubezpieczenia-zatrudnienia przebytych na terenie byłej Jugosławii, jedynym organem, który może stwierdzić przebycie tych okresów na terenie byłej Jugosławii jest właściwy jugosłowiański organ ubezpieczeniowy (Federacyjny Zakład Ubezpieczeń Społecznych). Potwierdza to art. 17 ust. 1 umowy, który stanowi, że dokumentacja wydana przez właściwe organy ubezpieczeniowe jednej strony jest ważna przy jej wykonywaniu dla organów drugiej strony, wskazanych w art. 16. Takimi organami nie mogą natomiast być inne instytucje jugosłowiańskiej administracji samorządowej i rządowej oraz pracodawcy z terenu byłej Jugosławii, jak to przyjęły Sądy obu instancji. Zdaniem skarżącego, stanowisko Sądu Apelacyjnego podważa zasady wynikające z zawartych przez Polskę umów międzynarodowych w zakresie zabezpieczenia społecznego, które przewidują, że właściwym organem do badania, ustalania i potwierdzania okresów ubezpieczenia przebytych na terytorium umawiającej się strony jest instytucja ubezpieczeniowa, na terytorium której zostały przebyte te okresy ubezpieczenia-zatrudnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Formułując zarzuty naruszenia przepisów postępowania, skarżący podniósł, że naruszenie art. 461 § 2² i art. 328 § 2 k.p.c. miało istotny wpływ na wynik sprawy. Jednakże jego pełnomocnik w ogóle nie uzasadnił zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., ani nie wykazał w jaki sposób zarzucane naruszenie art. 461 § 2² k.p.c. wywarło istotny wpływ na zaskarżone orzeczenie. Wobec tego podstawa naruszenia przepisów postępowania okazała się nieuzasadniona. W tej sytuacji rozpoznanie skargi należy ograniczyć do oceny zasadności podstawy naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), a przy tej ocenie Sąd Najwyższy jest związany podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Bezsporne jest, że ubezpieczony Ramiz Z. legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w Polsce w łącznym wymiarze 15 lat 3 miesięcy i 24 dni oraz okresem ubezpieczeniowym, przebyтым na terytorium byłej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii (SFRJ) i potwierdzonym przez instytucję ubezpieczenio-

wą z terytorium byłej SFRJ w wymiarze 2 lat 3 miesięcy i 16 dni. Przedmiotem sporu jest natomiast ustalenie, czy pozostałe okresy zatrudnienia ubezpieczonego na terytorium byłej SFRJ, wykazywane przez niego dokumentami pochodzącymi od organów administracji, pracodawców i wojska, mogą być uznane za okresy ubezpieczenia w rozumieniu umowy z 1958 r. W płaszczyźnie prawnej istotą sprawy jest wyjaśnienie, czy w świetle umowy z 1958 r. kwalifikacja prawna okresu zatrudnienia na terytorium byłej SFRJ, jako okresu ubezpieczenia, w celu uzyskania emerytury w Polsce, może być dokonana samodzielnie przez organ rentowy na podstawie przedstawionych przez ubezpieczonego zaświadczeń wydanych przez organy, instytucje i pracodawców z terytorium byłej SFRJ, potwierdzających jego zatrudnienie w spornym okresie.

Zgodnie z art. 8 ustawy o emeryturach i rentach, przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz przy obliczaniu ich wysokości uwzględnia się okresy ubezpieczenia za granicą, jeżeli tak stanowią umowy międzynarodowe. Na użytek rozpoznawanej sprawy z przepisu tego wynika, że okresy ubezpieczenia w byłej SFRJ należy wliczać do okresów ubezpieczenia, stanowiących warunek uzyskania emerytury na podstawie art. 28 ustawy o emeryturach i rentach, na zasadach określonych w umowie z 1958 r. W szczególności, według art. 9 ust. 1 tej umowy, „organ ubezpieczenia rentowego każdej Umawiającej się Strony ustala według własnych przepisów prawnych i z uwzględnieniem postanowień artykułu 4, czy osoba spełnia warunki do uzyskania prawa do świadczeń”, zaś jej art. 4 ust. 1 stanowi, że „przy ustalaniu prawa do świadczeń będą uwzględniane okresy zatrudnienia (ubezpieczenia) i okresy zrównane z okresami zatrudnienia (ubezpieczenia), przebyte na obszarze obu Umawiających się Stron. Jeżeli przyznanie świadczenia jest uwarunkowane przebyciem pewnego okresu w określonym zatrudnieniu, będą uwzględniane okresy takiego zatrudnienia na obszarze obu Umawiających się Stron”. Dokonując oceny prawnej powyższych przepisów Sąd Apelacyjny doszedł, jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, do wniosku, że polski organ rentowy jest uprawniony i zobowiązany do samodzielnej kwalifikacji okresów zatrudnienia ubezpieczonego w byłej SFRJ, jako okresów ubezpieczenia w rozumieniu art. 8 ustawy o emeryturach i rentach oraz art. 9 ust. 1 i art. 4 ust. 1 umowy z 1958 r. Wniosek ten nie jest trafny. Już z brzmienia art. 8 ustawy o emeryturach i rentach wynika jasno, że przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz przy obliczaniu ich wysokości uwzględnia się okresy ubezpieczenia za granicą. Chodzi zatem nie o okresy zatrudnienia za granicą, które mogą być we-

dług prawa polskiego kwalifikowane jako okresy ubezpieczenia, lecz o okresy, które zgodnie z prawem państwa, w którym ubezpieczony w danym okresie przebywał (był zatrudniony) i podlegał ubezpieczeniu, są okresami ubezpieczenia i mogą być na zasadzie art. 8 ustawy o emeryturach i rentach uwzględniane przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz przy obliczaniu ich wysokości w Polsce. Takiej zaś kwalifikacji, jak trafnie podnosi skarżący, mogą dokonać właściwe organy ubezpieczeniowe (lub sądy) państwa, w którym zatrudnienie to miało miejsce. W tym kontekście powołana wyżej treść art. 9 ust. 1 i art. 4 ust. 1 umowy z 1958 r. nie uzasadnia innego stanowiska. Trafnie również skarżący podnosi, że przyjęcie stanowiska przedstawionego przez Sąd Apelacyjny, podważałoby zasady wynikające z zawartych przez Polskę umów międzynarodowych w zakresie zabezpieczenia społecznego. Istotnie, zasada powierzenia uznawania okresów przebytych na terytorium danego państwa za okresy ubezpieczenia właściwym organom tego państwa i według jego prawa znajduje potwierdzenie, między innymi, w zawartych przez Polskę w czasie zbliżonym do umowy z 1958 r., umowach o ubezpieczeniu społecznym np.: z Ludową Republiką Bułgarii (umowa z 12 lipca 1961 r., Dz.U. z 1962 r. Nr 28, poz. 132), Węgierską Republiką Ludową (umowa z 14 lutego 1959 r., Dz.U. Nr 67, poz. 416), Francją (konwencja generalna z 9 czerwca 1948 r., Dz.U. z 1949 r. Nr 24, poz. 158 ze zm.). Należy zatem uznać, że organ rentowy nie jest uprawniony i zobowiązany do samodzielnej kwalifikacji okresów zatrudnienia ubezpieczonego w byłej SFRJ, jako okresów ubezpieczenia w rozumieniu art. 8 ustawy o emeryturach i rentach oraz art. 9 ust. 1 i art. 4 ust. 1 umowy z 1958 r. Wobec tego zarzuty naruszenia tych przepisów okazały się uzasadnione.

Częściowo trafny okazał się również zarzut naruszenia art. 17 ust. 1 umowy z 1958 r. Zgodnie z tym przepisem: „dokumentacja, nie wyłączając wyników badań lekarskich, wydana przez właściwe organy jednej Umawiającej się Strony jest ważna przy wykonywaniu niniejszej Umowy dla organów drugiej Umawiającej się Strony. Centralne organy Umawiających się Stron mogą ustalić, w jaki sposób dokumentacja przewidziana w przepisach prawnych jednej Umawiającej się Strony może być zastąpiona zaświadczeniem właściwego organu drugiej Umawiającej się Strony”. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przepis ten dotyczy nie tylko dokumentacji wydanej przez organy ubezpieczeniowe, lecz wszelkiej dokumentacji wydanej przez właściwe organy jednej ze stron umowy z 1958 r. Istotnie, zważywszy że rozważany przepis dotyczy nie tylko ubezpieczenia emerytalnego (rent starczych w nomenklaturze umowy

z 1958 r.), lecz wszelkich rodzajów ubezpieczeń objętych umową z 1958 r., łącznie z ubezpieczeniem na wypadek choroby i macierzyństwa, zasiłkami rodzinnymi i ubezpieczeniem wypadkowym, pogląd Sądu Apelacyjnego może być, w zakresie treści samego art. 17, prawidłowy. Należy jednak zauważyć, że, z punktu widzenia rozpoznawanej sprawy, ważne jest nie tyle wskazanie, jaka i przez kogo wydana dokumentacja mieści się w ogóle w zakresie regulacji art. 17, lecz wskazanie, jaka i przez kogo wydana dokumentacja może poświadczać okresy ubezpieczenia w rozumieniu art. 8 ustawy o emeryturach i rentach oraz art. 9 ust. 1 i art. 4 ust. 1 umowy z 1958 r. Z tego punktu widzenia nie powinno ulegać wątpliwości, że chodzi o dokumenty wydane przez organy strony umowy z 1958 r., właściwe w sprawach ubezpieczeń społecznych i posiadające kompetencje do stwierdzenia, że dany okres (zatrudnienia lub zrównany z okresem zatrudnienia) jest okresem ubezpieczenia w rozumieniu przepisów prawnych tej strony. Dlatego też zbyt daleko idzie zapatrywanie Sądu Apelacyjnego, że mogą to być również dokumenty potwierdzające sam fakt zatrudnienia w byłej SFRJ, wydane przez różnego rodzaju instytucje, nie wykluczając pracodawców. Stanowisko to jest zresztą konsekwencją mylnego, jak wcześniej wskazano, przekonania Sądu Apelacyjnego, że polski organ ubezpieczeniowy powinien na podstawie tego rodzaju dokumentów i polskich przepisów dokonywać kwalifikacji okresu zatrudnienia w byłej Jugosławii, jako okresu ubezpieczenia w rozumieniu prawa polskiego. Jednocześnie jednak nie można zaakceptować poglądu skarżącego, że jedynym organem, który może stwierdzić przebycie tych okresów na terenie byłej SFRJ jest Federacyjny Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Pomijając kwestię, czy, wobec rozpadu SFRJ, organ o takiej nazwie jeszcze istnieje, pogląd taki nie znajduje uzasadnienia ani w treści art. 17, ani w art. 16 umowy z 1958 r. i objaśniającym go art. 10 porozumienia z 1961 r. Zgodnie z art. 16: „właściwe organy Umawiających się Stron będą przy wykonywaniu niniejszej Umowy porozumiewać się bezpośrednio”, zaś art. 10 porozumienia z 1961 r. wyjaśnia, że „organami, które będą się bezpośrednio porozumiewały w sprawach ubezpieczenia społecznego są: w Polsce - Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, w Jugosławii - Federacyjny Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Savezni zavod za socijalno osiguranje) w Belgradzie”. Przepis art. 16 ma zatem charakter przepisu operacyjnego, określającego sposób porozumiewania się stron w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Nie wynika z niego natomiast, jak twierdzi skarżący, że jedynie dokumenty wydane przez wskazane w nim centralne organy są dokumentami w rozumieniu art. 17, a w szczególności, że tylko

takie dokumenty mogą poświadczać okresy ubezpieczenia na terytorium byłej SFRJ. Co najwyżej z przepisu tego można wyprowadzać techniczną zasadę pośrednictwa wymienionych organów w przekazywaniu dokumentacji, co nie może podważać znaczenia dokumentów innych właściwych organów. Należy także dodać, że obecna wykładnia art. 17 umowy z 1958 r. powinna uwzględniać konsekwencje rozpadu Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii. W szczególności, oceniając, jakie dokumenty mogą aktualnie poświadczać okresy ubezpieczenia społecznego, przebyte na terytorium byłej SFRJ, należy uwzględnić, że państwa powstałe w wyniku jej rozpadu są (lub mogą być) jej sukcesorami w odniesieniu do umów międzynarodowych, archiwów, majątku, itp. Dotyczy to również odpowiednio Kosowa, znajdującego się pod tymczasową administracją ONZ, na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych nr 1244 z 10 czerwca 1999 r. W związku z tym nie można wykluczyć uznania za miarodajne, dla poświadczenia okresów ubezpieczenia na terytorium byłej SFRJ, dokumentów wydanych przez właściwe w sprawach ubezpieczeń społecznych organy nowopowstałych państw lub tymczasowej administracji Kosowa.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego - na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

=====